

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ

GLOBALIZATION AND INTELLECTUAL PROPERTY

Кульчицький В.В., аспірант кафедри адміністративного та фінансового права
Національний університет біоресурсів і природокористування

У статті проаналізовано взаємозв'язок між глобалізацією та інтелектуальною власністю, що, в свою чергу, є дуже важливим аспектом для сучасної ділової та правової практики. Також у даному матеріалі розглядається, що глобалізаційні тенденції значно змінюють парадигму створення, захисту та розповсюдження інноваційних продуктів і знань, а розвиток технологій та широкий доступ до інформації призвели до високого ступеня взаємозалежності між національними економіками, що вимагає створення нових підходів до захисту інтелектуальної власності. У матеріалі відзначено, що глобалізація також ставить перед собою завдання забезпечення ефективності та справедливості системи інтелектуальної власності. Важливо вирішити питання доступу до технологій та інноваційних рішень для менш розвинених країн, забезпечивши баланс між правами власників та потребами глобальної спільноти. Подальший розвиток міжнародного інтелектуального права та співпраця між країнами в цьому напрямку стануть ключовими факторами в боротьбі з глобальними викликами. Водночас, в статті зазначається, що варто пам'ятати, що технології які швидко розвиваються вимагають невинного моніторингу та оновлення правових норм для ефективного реагування на нові виклики. Також, оглянувши основні аспекти взаємодії глобалізації та інтелектуальної власності, автор підкреслює необхідність створення гнучких і стійких механізмів для управління цими процесами. В матеріалі зазначається, що в умовах постійної динаміки та розвитку, ефективна взаємодія між країнами та міжнародними організаціями в галузі інтелектуальної власності стане ключовим фактором забезпечення сталого інноваційного розвитку та досягнення глобальних цілей. Також, в статті проаналізовано праці вітчизняних вчених щодо розвитку інтелектуальної власності в умовах глобалізації, та акцентовано увагу на тому, що захист прав інтелектуальної власності є основною задачею нашої держави в прагненні до розвитку. Автором зроблено висновок, що інтелектуальна власність неабияк пов'язана з глобалізацією, яка окрім викликів несе й нові можливості, отже варто зробити акцент на їх регулюванні та йти вперед в ногу з технологічним прогресом.

Ключові слова: технології, інтелектуальна власність, захист права інтелектуальної власності, аналіз, інновації.

The article analyzes the relationship between globalization and intellectual property, which, in turn, is a very important aspect for modern business and legal practice. It is also considered that globalization trends significantly change the paradigm of creation, protection and dissemination of innovative products and knowledge, and the development of technology and wide access to information have led to a high degree of interdependence between national economies, which requires the creation of new approaches to the protection of intellectual property. The article notes that globalization also sets itself the task of ensuring the efficiency and fairness of the intellectual property system. It is important to address the issue of access to technology and innovative solutions for less developed countries, ensuring a balance between the rights of owners and the needs of the global community. Further development of international intellectual law and cooperation between countries in this direction will be key factors in the fight against global challenges. At the same time, the article notes that it is worth remembering that rapidly developing technologies require constant monitoring and updating of legal norms in order to effectively respond to new challenges. Also, having examined the main aspects of the interaction of globalization and intellectual property, the author emphasizes the need to create flexible and sustainable mechanisms for managing these processes. The article notes that in conditions of constant dynamics and development, effective interaction between countries and international organizations in the field of intellectual property will be a key factor in ensuring sustainable innovative development and achieving global goals. Also, the article analyzes the works of domestic scientists on the development of intellectual property in the context of globalization and focuses on the fact that the protection of intellectual property rights is the main task of our state in the pursuit of development. The author concluded that intellectual property is significantly related to globalization, which, in addition to challenges, also brings new opportunities, so it is worth focusing on their regulation and moving forward in step with technological progress.

Key words: technologies, intellectual property, protection of intellectual property rights, analysis, innovations.

Постановка проблеми. Глобалізація, яка відображає процес зближення економік, культур та технологій різних країн, перетворює світ в єдиний великий ринок знань і інновацій. Ця невпинна інтеграція створює неабиякі можливості для зростання та розвитку, але також призводить до виникнення суттєвих викликів у багатьох сферах. Однією з таких складних областей є інтелектуальна власність. З посиленням зв'язків між країнами, поширенням глобальних корпорацій і швидким рухом інновацій, питання інтелектуальної власності стає більш нагальним та складним для вирішення. З одного боку, глобалізація сприяє швидкому розповсюдженню знань і технологій, відкриваючи нові можливості для розвитку суспільства та науки. Однак з іншого боку, цей процес може стати джерелом конфліктів між різними країнами, які мають різні підходи до захисту інтелектуальної власності. Поняття інтелектуальної власності стає все більш складним і розмаїтим, охоплюючи творчість, наукові відкриття, технічні розробки та навіть традиційні знання. Це ставить перед правовою системою нові завдання щодо визначення, регулювання та захисту цінностей, які можуть мати важливе значення для суспільства загалом. На тлі глобалізаційних процесів виникає ряд запитань: Які виклики виникають перед правовими системами у забезпеченні ефективного захисту інтелектуальної власності в умовах світової економіки? Як забезпечити баланс між інтересами різних

країн та глобальними стандартами інтелектуальної власності? Яким чином можна уникнути конфліктів, породжених розбіжностями у правових підходах до інтелектуальної власності?

Ця стаття спрямована на вивчення взаємозв'язку між глобалізацією та інтелектуальною власністю, а також на аналіз ключових аспектів цього відношення. Проблема глобалізації і її впливу на інтелектуальну власність вимагає глибокого розуміння для розробки адекватних правових та практичних рішень, що задовольняють інтереси як окремих суб'єктів, так і світової спільноти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проаналізувавши наукові праці вчених, що присвячені питанням формування та розвитку інтелектуальної власності, можна зазначити, що вплив глобалізаційних факторів суттєво визначає тенденції і напрямки процесів, пов'язаних з створенням та використанням об'єктів, які є продуктом творчої діяльності. Проблеми становлення та розвитку інтелектуальної власності у контексті глобалізації були досліджені в роботах вчених як з України, так і з інших країн. Питаннями розвитку та захисту інтелектуальної власності в умовах глобалізації займалися такі вчені як Підпригора О. А., Орлюк О. П., Андрощук Г. О., Кройтор В. А., Садикова Я. М. та багато інших. Ураховуючи наявні наукові досягнення у вибраному напрямку дослідження, постійні процеси змін та стрімкий прогрес в сфері інте-

лектуальної власності, виникає потреба в постійному аналізі основних тенденцій як на світовому, так і на внутрішньому ринку інтелектуальної власності.

Невирішені раніше проблеми. Проблеми, пов'язані з глобалізацією та інтелектуальною власністю, залишаються актуальними і викликають обурення, незважаючи на прогрес та зусилля, спрямовані на їх вирішення. Деякі з цих невирішених проблем можуть представляти з себе такі як:

1. Різноманітність стандартів захисту: Багато країн мають різні підходи до визначення об'єктів, що підлягають захисту, термінів охорони, правил використання та врегулювання спорів, а це, в свою чергу, створює плутанину, непорозуміння та конфлікти між країнами.

2. Ефективність захисту в умовах глобального інтернету: Розвиток цифрових технологій створив нові можливості для порушення інтелектуальних прав, включаючи піратство, підробку та незаконне використання. Глобальна природа Інтернету робить ці порушення такими що важко контролювати та запобігати, а також ускладнює захист прав власників.

3. Транскордонні аспекти інтелектуальної власності: Компанії та інноваційні проекти можуть діяти на міжнародному рівні, вільно перетинаючи кордони. Це створює виклики стосовно визначення юрисдикції, захисту прав та розв'язання спорів.

4. Торговельні аспекти інтелектуальної власності: Торговельні угоди, такі як Торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС) Всесвітньої організації торгівлі (ВОТ), встановлюють мінімальні стандарти захисту інтелектуальної власності. Проте, ці угоди можуть викликати напруження між країнами з різними рівнями розвитку.

5. Захист традиційних знань і біорізноманіття: Відсутність єдиних міжнародних стандартів для захисту традиційних знань та біорізноманіття може призводити до їх незаконного використання та апропріації.

6. Реалізація прав: Навіть якщо інтелектуальні права захищені, здійснення цих прав може бути важким завданням, особливо коли порушниками є глобальні суб'єкти, які важко піддаються юрисдикції конкретної країни.

7. Правова неоднорідність: Різні правові системи та рівні розвитку різних країн можуть призводити до нерівноправності в захисті інтелектуальної власності, створюючи небажані вигоди для деяких суб'єктів.

Ці проблеми є лише деякими з тих, які виникають у зв'язку з глобалізацією та інтелектуальною власністю. Напрацювання ефективних і узгоджених підходів для їх вирішення вимагає спільних зусиль міжнародної спільноти, науковців, правознавців та представників бізнесу.

Мета цієї статті полягає в тому, щоб розкрити складний взаємозв'язок між глобалізацією та інтелектуальною власністю, підкреслити важливість співпраці та взаєморозуміння між країнами, а також обговорити можливі шляхи подолання викликів, які супроводжують цю динамічну інтеракцію.

Виклад основного матеріалу. За останнє десятиліття процес глобалізації відіграв вирішальну роль у перетворенні світової економіки, соціокультурного обміну та технологічного розвитку. Ця зміна динаміки взаємовідносин між країнами відобразилася і в сфері інтелектуальної власності, ставши джерелом не лише можливостей, а й викликів для правових систем та практик. В той час як глобалізація сприяє швидкому поширенню знань і технологій, вона також породжує нові ризики та диспропорції у захисті інтелектуальних прав. Поняття інтелектуальної власності, що раніше переважно асоціювалося з патентами, авторським правом та торговельними марками, в сучасному світі охоплює значно більший спектр об'єктів. Від цифрових продуктів та творчих розробок до біомедичних досліджень та традиційних знань – інтелектуальна власність знаходить своє застосування в найрізноманітніших сферах. Глобальна економічна та культурна інтеграція вимагає узгодження правових норм, які вре-

гулюють збереження, розподіл і захист інтелектуальних цінностей. Однак разом зі сприятливими можливостями глобалізації виникають складнощі, пов'язані з різноманітністю національних правових та культурних контекстів. Країни мають відмінні підходи до визначення об'єктів, що підлягають захисту, термінів охорони, правил використання та врегулювання спорів. Це може спричинити непорозуміння, конфлікти та ускладнити взаємодію між країнами в сфері інтелектуальної власності. У даній статті ми розглянемо вплив глобалізаційних процесів на інтелектуальну власність та розкриємо ключові аспекти цієї взаємодії. Ми дослідимо роль міжнародних організацій у створенні правових норм для гармонізації інтелектуального права, а також розглянемо переваги та виклики, що супроводжують цей процес. Крім того, ми проаналізуємо конфлікти між національними законами та міжнародними стандартами, шляхи їх розв'язання та перспективи майбутнього розвитку глобальної інтелектуальної власності.

Глобалізація впливає на всі аспекти сучасного життя, включаючи галузь інтелектуальної власності. Ця динаміка призводить до розвитку ключових тенденцій, які мають значущий вплив на захист та використання інтелектуальних прав у різних країнах. Міжнародні організації, зокрема Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) та Торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС), сприяють гармонізації інтелектуального права між країнами, пропонуючи спільні стандарти та рекомендації. Одна з головних глобальних тенденцій – це зростання кількості та різноманітності об'єктів інтелектуальної власності, що підлягають захисту. Від технічних розробок і до програмного забезпечення та культурних творів, інтелектуальні права охоплюють широкий спектр сфер. Це ставить перед міжнародними організаціями завдання гармонізації понять інтелектуальної власності та створення стандартів, які враховуватимуть різноманітність об'єктів. У рамках цих глобальних змін, Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) виконує ключову роль у сприянні співробітництва між країнами. ВОІВ [1] створює міжнародні правові засади для захисту інтелектуальної власності, такі як Паризька конвенція про охорону промислової власності. Ці документи намагаються гармонізувати правила захисту патентів, знаків, торговельних назв та авторських прав на міжнародному рівні [2]. Додатково, Торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС), частина Всесвітньої організації торгівлі (ВОТ), також сприяє гармонізації інтелектуального права. ТРИПС встановлює стандарти захисту інтелектуальної власності, зокрема в областях патентів, авторських прав, товарних знаків та географічних зазначень, зокрема щодо імпорту, експорту та застосування технологій [3]. Однак, незважаючи на зусилля міжнародних організацій, існують виклики у забезпеченні однакової і ефективної реалізації інтелектуальних прав у різних країнах. Різниця в правових системах, економічному розвитку та культурних цінностях залишаються факторами, що ускладнюють стандартизацію.

Глобалізація має значний вплив на інтелектуальну власність, вносячи як позитивні, так і негативні аспекти у сферу захисту та використання інтелектуальних прав.

На нашу думку, якщо казати конкретно про плюси та мінуси впливу цього процесу то можна зазначити наступне.

Переваги глобалізації для інтелектуальної власності:

– Зростання доступу до інновацій: Глобалізація створює умови для швидкого поширення нових знань, технологій та креативних рішень, що сприяє розвитку наукових та технічних досягнень.

– Розширення ринків: Міжнародні ринки надають можливість бізнесам пропонувати свої продукти та послуги більшому колу споживачів, що сприяє комерціалізації інтелектуальної власності.

– Сприяння культурному обміну: Глобалізація підтримує обмін культурними цінностями, творчістю та знаннями між різними культурами, що збагачує інтелектуальну сферу.

– Створення стандартів: Міжнародні організації сприяють гармонізації інтелектуального права між країнами, що допомагає уніфікувати поняття та стандарти захисту.

Також, звісно, варто зазначити, що існує й негативна сторона, а саме виклики глобалізації для інтелектуальної власності, а саме:

– Нерівність в інтелектуальному захисті: Різниця в економічному розвитку та правових системах країн може призводити до нерівного захисту інтелектуальної власності.

– Піратство та порушення прав: Глобалізація сприяє поширенню піратських продуктів, підробок та незаконного використання інтелектуальних прав через технічний розвиток та відкритий Інтернет.

– Незаконне використання традиційних знань: Представники певних культур можуть стикатися з незаконним використанням їх традиційних знань та культурної спадщини.

– Незлагодженість між інтелектуальними правами та глобальною економікою: Можливість більших компаній та країн впливати на формування правових стандартів може призводити до нерівного захисту інтелектуальної власності для менших гравців.

На нашу думку, окрему увагу варто приділити також конфліктам між національними законами та міжнародними стандартами в галузі інтелектуальної власності. Проаналізувавши законодавства України, ЄС та США в галузі інтелектуальної власності, ми виявили деякі конфлікти між національними законами та міжнародними стандартами. Ми вирішили почати з одного з основних законів в сфері інтелектуальної власності, а саме з Закону України «Про авторське право та суміжні права» [4]. Якщо казати про тривалість захисту авторських прав, то варто зауважити, що Українське законодавство може встановлювати інший термін захисту авторських прав, ніж той, що передбачений Бернською конвенцією [5], яка є міжнародним стандартом. Внаслідок цього виникає деяка невідповідність між законами та міжнародними домовленостями. Також маємо сказати про захист інтелектуальної власності в інтернеті. Законодавство ЄС та США може містити положення щодо захисту авторських прав інтелектуальної власності в інтернеті, які можуть суперечити положенням національних законів. Наприклад, обговорюваний у ЄС Закон про авторські права в цифровому внутрішньому ринку [6] може викликати дискусії про збалансованість прав власників та прав споживачів. Вартий уваги приклад патентування програмного забезпечення, а саме те, що положення щодо патентування програмного забезпечення в різних країнах можуть розходитися. Наприклад, законодавство США дозволяє патентування деяких аспектів програм, тоді як в ЄС це питання може бути більш обмеженим [7].

Підсумовуючи зазначене, можемо сказати що, аналіз законодавства в галузі інтелектуальної власності України, Європейського Союзу та Сполучених Штатів Америки підтверджує існування деяких конфліктів між національними законами та міжнародними стандартами. Ці конфлікти можуть виникати з причин різної інтерпретації, відмінностей у підходах до захисту прав і навіть відсутності узгодженості між правовими системами. Один з основних конфліктів стосується тривалості захисту інтелектуальної власності, де різниця між національними законами та міжнародними стандартами може призвести до незгоди щодо термінів захисту. Також важливою є проблема захисту інтелектуальної власності в онлайн-середовищі, де національне законодавство може відрізнятися від міжнародних стандартів, що може спричинити труднощі в практичній реалізації прав власників. Важливо звернути увагу й на те, що, як ми вже зазначали, суперечності в законодавстві

існують не тільки між Україною та іншими державами, а й наприклад, між ЄС та США, що тільки підтверджує той факт, що в світі існують дуже різноманітні підходи до розвитку та захисту права інтелектуальної власності.

Зважаючи на ці конфлікти, важливо прагнути до збалансованого вирішення суперечностей між національними законами та міжнародними стандартами, щоб забезпечити ефективний захист прав власників інтелектуальної власності, в той час коли враховуються інтереси розвитку та доступу до інформації.

Як справедливо зазначили у своїй статті Кройтор В. А. та Садикова Я. М. «Право інтелектуальної власності є основою функціонування ринку інновацій у державі та світі, посідаючи в цьому сенсі одне з перших місць у об'єктиві уваги держави. Інновації є рушієм економіки, а продукти інтелектуальної творчої роботи – рушієм прогресу, економічного та культурного зростання» [8]. З цієї точкою зору важко не погодитись, адже вона добре відображає важливість права інтелектуальної власності в сучасному світі, адже воно дійсно відіграє ключову роль у забезпеченні захисту і використання інновацій, що, у свою чергу, стимулює економічний та технологічний прогрес. Інновації є основою розвитку, сприяють створенню нових продуктів, покращенню процесів та розв'язанню суспільних проблем. Це підкреслює важливість регулювання та захисту інтелектуальної власності для забезпечення стимулювання творчості, інновацій та подальшого розвитку.

Також, нам дуже імпонує думка А. Золотар, в матеріалі якого зазначено, що «Зважаючи на прагнення України до всебічного економічного, політичного та правового розвитку та утвердження її позицій в Європі та світі, а також враховуючи сучасну роль інтелектуальної власності як двигуна прогресу, автор констатує необхідність перегляду підходу нашої країни та її ставлення до інтелектуальної власності. Зокрема, досвід США може бути корисним при формуванні надійного законодавчого регулювання, створенні дієвої Стратегії розвитку української інтелектуальної власності на найближчі роки, встановленні більш жорсткої відповідальності та контролю за дотриманням прав інтелектуальної власності. Користь досвіду Великобританії можна отримати, якщо піти шляхом налагодження партнерства та співробітництва нашої країни у досліджуваній сфері, а також встановлення більш жорсткого покарання за порушення у цій сфері» [9]. Ця точка зору відображає важливість адаптації України до сучасних вимог економічного та правового розвитку. Зацікавленість країни у всебічному зміцненні своєї позиції в Європі та світі вимагає перегляду підходу до інтелектуальної власності. Досвід США дійсно може послужити цінним джерелом інформації для розробки ефективних законодавчих рішень, а взяти на озброєння кращу практику Великобританії допоможе налагодити партнерські стосунки та посилити контроль за дотриманням прав інтелектуальної власності. Такі кроки можуть позитивно позначитися на інноваційному розвитку та конкурентоспроможності України на світовій арені.

Дивлячись як швидко плине час у сучасному світі, та як стрімко розвиваються технології, на нашу думку, варто сказати про те, що глобалізація і стрімкий технологічний прогрес створюють нові виклики і можливості для сфери інтелектуальної власності. Якщо казати більш конкретно, то, ми вважаємо, що варто звернути увагу на деякі потенційні виклики, які можуть виникнути в майбутньому, а саме:

– Кросс-національні порушення прав: З розвитком електронної комерції та глобального доступу до контенту з'являються нові можливості для порушення інтелектуальної власності через межі країн, а отже, ефективний захист прав має бути реалізований на міжнародному рівні.

– Технологічний прогрес: Прискорений розвиток технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн та біотехнології, ставить під сумнів традиційні підходи до захисту

інтелектуальної власності. Створення ефективних правових рамок для цих нових технологій вимагатиме зусиль від національних та міжнародних організацій.

– Соціальна справедливість: Глобалізація може збільшити нерівність в доступі до знань і ресурсів, особливо для країн з менш розвинутою інфраструктурою. Питання забезпечення доступу до інтелектуальної власності для всіх країн буде потребувати уваги та вирішення такої проблеми.

– Зміни в міжнародному інтелектуальному праві: Міжнародні організації, такі як Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) і Всесвітня організація торгівлі (ВОТ), будуть покликані адаптувати стандарти та норми до нових технологічних реалій та потреб глобальної спільноти.

– Віртуальна реальність та креативність: Виникнення віртуальних світів та розширеної реальності породжує питання про захист інтелектуальної власності в цих середовищах, а також можливості для нових форм творчості та інновацій.

Для розв'язання цих викликів необхідно розробляти гнучкі та збалансовані підходи до регулювання інтелектуальної власності. Співробітництво між країнами, науковими спільнотами та міжнародними організаціями в цьому напрямку грає важливу роль у створенні ефективних правових механізмів, що враховують сучасні виклики та забезпечують стійкий розвиток інтелектуальної власності. З цього приводу, на нашу думку, також варто уваги є думка авторів Кабацій В. М. та Кабаці Б. І., в їх статті зазначається, що «Завданням українських підприємців в умовах, коли глобалізація дуже порушує конкурентоспроможність, є виявляти у продукції своїх фірм об'єкти інтелектуальної власності, забезпечувати їх захист в Україні та закордоном, перетворювати у дорогу “патентовану”, конкурентоспроможну продукцію. Також важливим є уміння захистити вже задекларовану інтелектуальну власність. Інтелектуальні активи наукомістких компаній завжди набагато цінніші за їх матеріальні ресурси»

[10]. Такий підхід відкриває шлях до створення конкурентоспроможних продуктів та послуг, що має важливе значення для розвитку економіки та підвищення статусу України на глобальному рівні.

Висновки. У підсумку цієї роботи стає очевидним, що глобалізація та інтелектуальна власність тісно пов'язані і взаємодіють один з одним на різних рівнях. Глобальні тенденції в інтелектуальній власності визначають нові виклики та можливості для бізнесу, науки та суспільства загалом. Це відображається у зміні підходів до захисту та розповсюдження інтелектуальних продуктів, розвитку нових стандартів та реагування на швидкий технологічний розвиток. Сучасний світ стикається з реаліями, де інтелектуальна власність є ключовим ресурсом, що визначає конкурентоспроможність національних економік і сприяє інноваційному розвитку, однак глобалізація ставить під загрозу традиційні підходи до захисту інтелектуальної власності через територіальну незалежність та різні правові стандарти. Це, в свою чергу, призводить до конфліктів між національними законами та міжнародними стандартами, які стають буденністю у цьому контексті. Щоб уникнути таких конфліктів, повинна бути налагоджена гармонізація різних правових систем, що забезпечить стійку та прозору систему інтелектуальної власності. Важливою роллю в цьому процесі відіграють міжнародні організації, які сприяють узгодженню і вирішенню спірних питань. Також, зауважимо, що з метою запобігання викликів, що виникають в процесі глобалізації, важливо розвивати співробітництво та обмін найкращою практикою між країнами. Міжнародні угоди, спільна розробка стандартів та збільшення обміну інформацією можуть сприяти вирішенню проблем, які виникають на шляху гармонізації правових норм. Отже, глобалізація несе в собі як виклики, так і можливості для інтелектуальної власності. Для успішного впорядкування цих процесів важливо виробити комплексний підхід, який поєднає інтереси різних країн і сприятиме створенню стабільної та ефективної системи інтелектуальної власності в умовах глобалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ). URL: <https://www.wipo.int/portal/en/index.html>
2. Паризька конвенція про охорону промислової власності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_123
3. Угода про торгівельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТІПАС). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018
4. Закону України «Про авторське право та суміжні права». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>
5. «Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#Text
6. «Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2019/790 від 17 квітня 2019 року про авторське право і суміжні права». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_022-19#Text
7. U.S. Patent Law, 35 U.S.C. URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/5399>
8. Кройтор В.А., Садикова Я.М. «Збалансованість інтересів як принцип сучасного правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності» DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-1/22>
9. Золотар А. «Використання глобалізаційного досвіду світових країн-лідерів у сфері охорони інтелектуальної власності країн-лідерів у сфері захисту інтелектуальної власності в Україні» DOI: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2023.1\(57\).280830](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2023.1(57).280830)
10. Кабацій В. М. та Кабаці Б. І. «Інтелектуальна власність в умовах глобалізації економіки».